

Aan de gemeenteraad

Datum : 19 december 2023
Zaaknummer : 4030186
Contactpersoon : D. Slokker
Telefoonnummer : 06-25281072

Onderwerp: Wachtlijsten jeugd GGZ, jeugdbescherming en volwassen GGZ

Geachte voorzitter en leden,

Wij stellen u voor kennis te nemen van de wachtlijsten bij de jeugd GGZ, jeugdbescherming en de volwassen GGZ. In de [raadsbrief](#) van 7 februari 2023 heeft u kennis genomen van de zorgen die wij hebben over de wachtlijsten. Via deze brief willen wij u informeren over de huidige stand van zaken met betrekking tot de wachtlijsten, welke resultaten zijn behaald uit de voorgenomen acties (zorgaccounthouder, groepsbijeenkomsten, verminderen caseload Jeugdbescherming, VAV, Toekomsttuin) en welke stappen wij gaan zetten (Samenwerkende Voordeuren, Aanpak Wachttijden) om ervoor te zorgen dat Arnhemse kinderen en volwassenen tijdig de best passende hulp krijgen.

1. Jeugd GGZ

In Arnhem hebben we te maken met lange wachttijden bij de jeugd GGZ, met name voor complexe problematiek. De vraag naar specialistische GGZ behandeling blijft toenemen. Er kampen meer kinderen met psychische problematiek en de zwaarte van de problematiek is toegenomen. Hierdoor lopen de wachttijden in alle vormen van behandeling op. Vanwege de toegenomen vraag en personeelsgebrek bij aanbieders zijn de wachttijden nog steeds lang. Deze ontwikkeling zien we ook elders in het land en wordt ook onderkend door het Rijk.

Stand van zaken wachtlijst jeugd GGZ

De volgende tabel geeft het aantal kinderen weer dat, op peildatum 1 oktober 2023, op de wachtlijst staat. Op dat moment stonden 381 kinderen tot 18 jaar op de wachtlijst voor specialistische GGZ behandeling.

Datum : 19 december 2023
Zaaknummer : 4030186
Pagina : 2

Wachttijst behandeling GGZ Arnhem	
Totaal aantal aanbieders dat uitvraag heeft ingevuld	127
Totaal aantal kinderen op de wachtlijst	
Peildatum 1 oktober 2023	381
Wachttijd* 3-6 weken	14 kinderen
Wachttijd 7-10 weken	34 kinderen
Wachttijd 11-14 weken	249 kinderen
Wachttijd > 14 weken	84 kinderen

*Wachttijd is de gemiddelde aanmeldwachttijd van de aanbieder. De periode tussen het moment dat een ouder en/of kind belt voor een afspraak en het daadwerkelijke intakegesprek.

In de raadsbrief van 7 februari 2023 hebben wij u geïnformeerd over de wachtlijsten binnen behandeling GGZ. In februari 2023 stonden 140 kinderen op de wachtlijst. Vergeleken met februari 2023 is de wachtlijst in oktober 2023 fors gestegen. Dit verschil is deels te verklaren doordat in februari 2023 door de Regio Centraal Gelderland bij 44 zorgaanbieders de wachtlijst werd uitgevraagd. Inmiddels wordt dit bij alle 149 gecontracteerde zorgaanbieders binnen behandeling uitgevraagd.

Het aantal kinderen op de wachtlijst varieert door het jaar heen sterk en is een momentopname. Vanaf 2019 is te zien dat in het voorjaar en het najaar een groter aantal toewijzingen wordt afgegeven. Dit correspondeert met het beeld dat bekend is bij de zorgaanbieders. Een verklaring voor de toename in het najaar kan zijn dat na de start van het schooljaar problemen na enkele maanden zichtbaar worden of tot uiting komen bij kinderen. Wanneer deze problemen niet worden herkend of gedrag verergert, wordt er vaak alsnog hulp gezocht, wat de toename in het voorjaar verklaart. In de periode voor de zomer loopt de wachttijd op omdat er gedurende de zomervakantie minder behandelingen starten. Zorgaanbieders geven ook aan dat wanneer de wachtlijsten zijn weggewerkt er binnen korte tijd weer een nieuwe wachtlijst ontstaat. Dit is een bekend verschijnsel; een groter aanbod zorgt voor een toename van de vraag.

Het uitgangspunt van de gemeente Arnhem is dat kinderen en jongeren tijdig de ondersteuning ontvangen die zij nodig hebben. Kinderen en jongeren met acute en complexe problemen moeten snel hulp kunnen krijgen. Wachttijsten zijn onwenselijk en we zetten in op snelle ondersteuning van kinderen die toch op een wachtlijst terecht zijn gekomen.

Terugkoppeling acties raadsbrief 7 februari 2023

In de raadsbrief van 7 februari 2023 staan maatregelen beschreven om het aantal kinderen op de wachtlijst in de jeugd GGZ te verminderen. Hieronder geven wij u graag een update van de genomen maatregelen.

- **Groepsbijeenkomsten voor ouders en focusgroepen voor jeugdigen**

Doel: de veerkracht van ouders vergroten, rust brengen en zodoende beter leren omgaan met het gedrag van hun kind. Ouders en kinderen zijn tevreden over deze bijeenkomsten. Zij krijgen handvatten mee om thuis zelfstandig verder te kunnen. De toeleiding naar de bijeenkomsten is lastig, omdat ouders het lastig vinden om bij een andere aanbieder een training te volgen dan waar ze zijn aangemeld. Ook is het lastig een relatief klein aanbod onder aandacht te brengen bij verwijzers. Er zijn weinig aanmeldingen geweest. In januari 2024 wordt gestart met focusgroepen voor kinderen tussen 13 en 16 jaar waarin zij leren omgaan met hun mentale gezondheid.

- **Uitstroom verbeteren**

Doel: uitstroom bevorderen door ondersteuning bij het zoeken naar een vervolgplek of behandelaar. Door aanbieders is hier de afgelopen periode geen gebruik van gemaakt. Verwijzers hebben wel gebruikt gemaakt van dit aanbod.

Daarnaast is de focus gelegd om het aantal verlengingen binnen het zorgtraject te verminderen. De afgelopen periode is contact opgenomen met zorgaanbieders over opvallende verlengingsaanvragen. Hierdoor komt er zicht of de verlenging noodzakelijk is en kan ondersteuning worden geboden door de zorgaccounthouder bij afschalen van zorg. Het resultaat is beperkt; het is lastig om de betrokken behandelaar te spreken. Hier gaan vaak weken overheen. Bij zorgaanbieders ontstaat het beeld dat wordt gewerkt vanuit wantrouwen (onjuiste verlenging), dit heeft geen voordeel in de samenwerking met de zorgaanbieder. Een stevige regierol door de verwijzer wanneer de behandeling afloopt is helpend voor de uitstroom. Zo kan op tijd worden besproken welke vorm van behandeling nog nodig is of kan worden afgeschaald naar een lichtere vorm van behandeling of begeleiding en blijft een kind niet onnodig lang in behandeling. Het verbeteren van de uitstroom blijft een gespreksonderwerp met de sociale wijkteams, zorgaanbieders en Inkoop-SDCG. Daarnaast is uitstroom een onderdeel van de aanpak wachttijden (OZJ).

- **Zorgaccounthouder**

Doel: de kinderen verwijzen naar een alternatieve aanbieder, met de kortste wachttijd. De inzet van de zorgaccounthouder is in uitvoering en succesvol. De zorgaccounthouder heeft gemiddeld vier aanvragen per week van verwijzers (met name vanuit de praktijkondersteuner jeugd en wijkcoaches), met een dip in de zomerperiode. In de periode februari 2022 tot oktober 2023 zijn 145 aanvragen behandeld. Bemiddelingen zijn succesvol, in vrijwel alle gevallen is een

verwijzing naar een zorgaanbieder met een kortere wachttijd mogelijk. Kinderen worden hierdoor eerder geholpen en komen niet op een wachtlijst te staan.

Wijkcoaches en praktijkondersteuners jeugd maken gebruik van de inzet van de zorgaccounthouder en geven aan tevreden te zijn over de ondersteuning en de korte doorlooptijd (maximaal twee dagen) van hun vraag. Zorgaanbieders geven daarnaast ook aan dat kinderen steeds vaker bij de juiste organisatie worden aangemeld en dat het beter lukt om onderling juist door te verwijzen. Dit voorkomt mismatches in zorgvraag en zorgaanbod en onnodige extra wachttijden.

Een duurzame oplossing is daarom gewenst. Enerzijds kan dit (deels) worden opgepakt door een digitaal systeem dat goed inzicht geeft in de actuele wachttijden bij zorgaanbieders. De verwijzers kunnen in het systeem zien hoelang de wachttijden zijn en bij welke zorgaanbieders een kortere wachttijd is. Met de Regio Centraal Gelderland is afstemming over het beter inzichtelijk maken van het huidige systeem.

Daarnaast is het goed om te kijken hoe de toeleiding naar zorg is georganiseerd en wordt uitgevoerd. Dat vraagt een bredere kijk en een bredere aanpak. Landelijk worden goede resultaten behaald door bijvoorbeeld de inzet van GEM (ecologische mentale gezondheid). Deze werkwijze kijkt naar de achterliggende vraag van de inwoner en sluit aan bij het voorliggend veld. Arnhem onderzoekt in afstemming met GEM of deze werkwijze passend is.

Het steeds toenemende gebruik van de jeugdzorg is echter ook een probleem dat niet alleen door het stelsel, gemeenten of aanbieders op te lossen is. Het is een probleem van de samenleving, waar de jeugdzorg een onlosmakelijk onderdeel van is. De jeugdzorg kan niet overal een oplossing voor bieden.

2. Jeugdbescherming

Stand van zaken wachtlijst jeugdbescherming

In de raadsbrief van 7 februari 2023 hebben wij u geïnformeerd over de wachtlijsten bij de jeugdbeschermingsorganisaties. Er zijn vier jeugdbeschermingsorganisaties (William Schrikker Jeugdbescherming en Jeugdreclassering, Jeugd Veilig Verder, Jeugdbescherming Gelderland en Leger des Heils). Jeugd Veilig Verder en Jeugdbescherming Gelderland kaptten in februari 2023 met een wachtlijst, de andere twee organisaties hadden geen wachtlijst. In februari 2023 stonden 29 kinderen op de wachtlijst.

Jeugd Veilig Verder heeft sinds afgelopen zomer geen wachtlijst meer. Jeugdbescherming Gelderland had in februari 2023 nog 20 Arnhemse kinderen op de wachtlijst staan. Dit aantal is niet veranderd, op dit moment staan er nog steeds 20 kinderen op de wachtlijst bij Jeugdbescherming Gelderland. Dit betreffen niet dezelfde kinderen als in februari 2023. De wachtlijst is een periode minder geweest maar door vertrek van medewerkers, zwangerschapsverlof en nieuwe ondertoezichtstellingen blijft het aantal gelijk.

Er is nog steeds een wachtlijstteam (samenwerking tussen de sociale wijkteams Arnhem en Jeugdbescherming Gelderland) actief dat zicht houdt op deze kinderen. Naast het inschatten van veiligheidsrisico's wordt vanuit dit wachtlijstteam vroegtijdig ingezet op inzet van passende hulpverlening. Op twee gezinnen op de wachtlijst na was er bij alle gezinnen al hulpverlening aanwezig en kon deze worden voortgezet. Was dat niet het geval dan wordt nieuwe hulpverlening ingezet en wordt op- en afgeschaald waar mogelijk.

In de afgelopen maanden zijn er weer nieuwe jeugdbeschermers gestart. Voor hen wordt een inwerkperiode van 6 tot 9 maanden aangehouden alvorens zij op volle sterkte aan het werk zijn. Daarnaast werkt Jeugdbescherming Gelderland, gezien de schaarste in personeel, ook met zij-instromers. Voor hen geldt een inwerkperiode waarin zij nog niet zelfstandig zaken mogen draaien. Dit mag pas als zij de SKJ-registratie hebben behaald. Dit is gemiddeld genomen een traject van 10 tot 12 maanden. In deze maanden doen zij alles onder supervisie van een jeugdbeschermer.

Het wachtlijstteam blijft begin 2024 ook nog actief.

Terugkoppeling acties raadsbrief 7 februari 2023

In de raadsbrief van februari 2023 staan maatregelen beschreven om de problemen bij de jeugdbescherming aan te pakken. Hieronder geven wij u graag een update van de genomen maatregelen.

- **Lagere caseload jeugdbeschermers en hogere tarieven voor jeugdbescherming**

Eén landelijk tarief moet een einde maken aan de grote verschillen die er nu tussen gemeenten bestaan in de betaling van jeugdbeschermers en daarmee de geleverde zorg aan kwetsbare kinderen en gezinnen. Het landelijk tarief moet jeugdbeschermers ademruimte geven in hun werk. En dat gaan de gezinnen merken. Het aantal kinderen en gezinnen per jeugdbeschermer wordt verlaagd waardoor zij meer tijd, ruimte en aandacht krijgen voor hulp aan de meest kwetsbare kinderen en gezinnen. De verwachting is dat dit bijdraagt aan een verlaging van het ziekteverzuim en de doorlooptijd bij jeugdbeschermers. Uiteindelijk moet dit bijdragen aan het wegwerken van de wachtlijden. Medio december worden definitieve afspraken gemaakt over de invoering van de landelijke tarieven in Arnhem en in Gelderland.

- **Voorkomen van instroom in jeugdbescherming met inzet van lokale aanpak VAV (vertrouwd, aanwezig, veilig)**

VAV staat voor Vertrouwd, Aanwezig, Veilig. Een team van vijf professionals wordt snel en flexibel ingezet in gezinnen waar sprake is van structurele onveiligheid. Het doel is om verdere escalatie te voorkomen en de structurele veiligheid te herstellen. Evaluaties over 2021 en 2022 laten zien dat door inzet van VAV o.a. jeugdbeschermingsmaatregelen en uithuisplaatsingen worden voorkomen.

De aanpak is in 2023 uitgebreid naar een team van 5fte. We onderzoeken momenteel of verdere uitbreiding in 2024 mogelijk en wenselijk is. VAV draagt bij aan het voorkomen van jeugdbeschermingsmaatregelen en uithuisplaatsingen.

- **Toekomsttuin regio Centraal Gelderland**

Sinds januari 2023 zijn we binnen onze regio aan de slag om invulling te geven aan het toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. We staan met elkaar voor de flinke opgave om in 2030 een nieuwe werkwijze te bereiken om te voorzien in tijdige, passende, samenhangende hulp en bescherming aan kinderen en volwassenen die te maken hebben met (acute of structurele) bedreiging van een gezonde en veilige thuissituatie. In 2023 is de projectleider gestart en hebben we samen met de regio gewerkt aan het uitwerken van deze nieuwe werkwijze. Er wordt op dit moment gewerkt aan de uitwerking van het opzetten van het veiligheidsteam, zoals beschreven in het toekomstscenario. Toekomsttuin is een structurele oplossing voor het capaciteitsprobleem en onderdeel van de Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming, waarbij uiterlijk in 2030 het eindbeeld van het toekomstscenario bereikt dient te zijn.

- **Aanbod van zorg**

Om te bereiken dat zorgaanbieders hun aanbod aan laten sluiten op de vraag vanuit Arnhem en de regiogemeenten, wordt hen gevraagd om het aanbod flexibeler te maken en beter te gaan samenwerken. Dit draagt bij aan het verminderen van de werkdruk bij de jeugdbescherming omdat jeugdbeschermers op dit moment te veel tijd kwijt zijn om passende hulp te vinden. Deze eisen zijn meegenomen in de voorbereiding op de nieuwe inkoop Verblijf welke van start gaat per 1 juli 2024. We zitten momenteel in de afrondende fase van de voorbereiding.

- **Complexe scheidingen**

We zien dat veel van de casuïstiek bij jeugdbescherming (mede) veroorzaakt wordt door complexe echtscheidingen. Vaak is het conflict tussen ouders zodanig geëscaleerd dat het moeilijk is om de situatie terug te krijgen naar het normale. We zetten daarom in op het voorkomen en vroeg signaleren van (dreigende) complexe scheidingen. Dat doen we door alle informatie en hulp op één plek aan te bieden aan ouders én kinderen, via het <https://digitaalscheidingsloket.nl/> of via www.mijnnoudersgaanuitelkaar.nl. Het Digitaal ScheidingsLoket (DSL) is een regionale voorziening, waar ouders informatie kunnen vinden en op een laagdrempelige manier kunnen chatten met deskundigen. Sinds 1 oktober 2023 is het DSL geborgd bij Rijnstad.

Bovenstaande actiepunten lopen ook in 2024 door en dragen bij aan het verminderen van de wachtlijst bij de jeugdbescherming en behandeling GGZ.

3. Plan van aanpak wachtlijsten jeugd GGZ en jeugdbescherming

Naast bovengenoemde acties wordt het volgende aangepakt in de regio Centraal Gelderland en dus ook in Arnhem:

Aanpak Wachttijden

Het team Aanpak Wachttijden van het Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd (OZJ) ondersteunt zeven jeugdhulpregio's, waaronder Centraal Gelderland, bij het duurzaam aanpakken van wachttijden en het concreet daarmee aan de slag gaan.

De Aanpak Wachttijden hangt nauw samen met de Hervormingsagenda Jeugd waarin o.a. gewerkt wordt aan het steviger verbinden van de jeugdhulp aan bepaalde domeinen zoals het onderwijs, volwassenen-GGZ en bestaanszekerheid, een 'stevige lokale toegang' (toegang tot goede zorg), terugdringen residentiële hulp en verbeteren van de organisatie en inkoop van specialistische zorg. Juist om kinderen zo vroeg mogelijk in beeld te hebben om op lange termijn jeugdhulp en kinderschermingsmaatregelen te voorkomen.

Het project gaat in januari 2024 starten met de probleemanalyse/gedeeld beeld. Er wordt een nulmeting gedaan, de juiste data worden verzameld en bekeken wordt waar de grootste uitdagingen en oplossingen in de Regio Centraal Gelderland liggen. Hierdoor komt zicht op ieder onderdeel van iedere belanghebbende van wachttijden. Er wordt gebruik gemaakt van landelijke en regionale kennis en ervaring: goede voorbeelden kunnen zo worden toegepast op de eigen regio. Er is een initiatiefgroep met lokale aanbieders ingericht, zij denken mee in alle stappen van de aanpak wachttijden. De aanpak is gericht op instroom, doorstroom én uitstroom van jeugdigen.

Door de Regio Centraal Gelderland is besloten om een eerste probleemanalyse uit te voeren. Op basis van deze probleemanalyse wordt een plan van aanpak opgesteld.

Samenwerkende Voordeuren/plaatsingsoverleg

In juli 2023 is het Regionaal Expert Team (RET) gestart met de 'Samenwerkende Voordeuren', wat heeft geresulteerd in de totstandkoming van het plaatsingsoverleg voor verblijf. Voor dit overleg kunnen verwijzers een kind aanmelden waarvoor zij geen passende plek kunnen vinden, maar waarbij het wel duidelijk is wat dit kind nodig heeft. Dit betreffen de complexe hulpvragen, ongeveer 20% van de aanmeldingen, die worden afgewezen door alle zorgaanbieders, ondanks dat deze zorgaanbieders zijn gecontracteerd om een antwoord te bieden op deze hulpvragen. Met het plaatsingsoverleg wordt voorkomen dat een verwijzer alle gecontracteerde zorgaanbieders moet bellen, en alle zorgaanbieders dezelfde aanvraag behandelen en er vaak snel wordt afgewezen. Dit kost tijd en levert veel frustratie op. In overleg is het mogelijk extra vragen te stellen waardoor een aanbieder onder bepaalde voorwaarden of met extra ondersteuning een jeugdige wel kan opnemen.

In de eerste periode na de start werd duidelijk dat verwijzers vaak nog veel stappen kunnen zetten voor er een overleg georganiseerd moet worden. Ook is er vaak een vraag voor niet-gecontracteerd aanbod, maar ziet het plaatsingsoverleg nog ruimte binnen het gecontracteerde aanbod. Hierop worden de verwijzers ondersteund naar de juiste weg en is het daadwerkelijk organiseren van een overleg niet altijd nodig. Het is een positieve ontwikkeling dat verwijzers de weg naar het RET weten te vinden en medewerkers van het RET kunnen ondersteunen bij de te nemen stappen. In een aantal gevallen blijkt dat uithuisplaatsing niet nodig is, of de jeugdige toch kan blijven wonen waar hij nu verblijft, met wat extra ondersteuning. Daarnaast is er diverse keren een plaatsingsoverleg georganiseerd. Deze hebben geleid tot daadwerkelijke opname van een jeugdige. Het lukt nog niet altijd om een plaatsingsoverleg te organiseren omdat aanbieders onvoldoende respons geven op een deelnameverzoek. Deels komt dit mogelijk doordat een aanbieder op dat moment geen aanbod beschikbaar heeft, anderzijds vraagt dit overleg ook tijd van medewerkers. Zij ontvangen hier op dit moment nog geen vergoeding voor, wat tot andere keuzes voor inzet van tijd leidt. Momenteel wordt er aan het collectief van verblijfsaanbieders een voorstel gedaan welke vergoedingsmogelijkheden er zijn voor deelname aan een overleg van het RET.

4. Volwassenen GGZ

Als gemeente participeren wij in het meedenken en opzetten van oplossingen om de wachttijden te verkorten. Waar vrijwel alle geestelijke gezondheidszorg (GGZ) voor jongeren onder directe verantwoordelijkheid van de gemeente valt, wordt de volwassen GGZ ingekocht vanuit de Zorgverzekeringswet (Zvw). Ondanks dat het niet direct onze verantwoordelijkheid is, voelen wij de verantwoordelijkheid wel en hechten wij aan een beperking van de wachttijden. Zoals beschreven in de raadsbrief van februari 2023 nemen wij vanuit de Taskforce Wachttijden GGZ, bestaande uit zorgpartners, de gemeenten Arnhem en Nijmegen, de wijkteams en ervaringsdeskundigen, nog steeds deel aan de diverse genoemde tafels. Vanuit deze Taskforce denken wij als gemeente ook mee over de inrichting van een centraal aanmeldpunt voor verwijzers. Het centraal aanmeldpunt wordt in eerste instantie als pilot opgestart en zal fungeren als screenings- en toeleidingspunt GGZ waar verwijzers naartoe kunnen verwijzen bij een vermoedelijke GGZ-hulpvraag. Deze hulpvragen worden vanuit dit punt integraal beoordeeld, waarbij breed gekeken wordt op welke manier een inwoner de meest passende zorg krijgt. Zo wordt onderzocht of GGZ-zorg voorliggend is of dat er alternatieve routes bewandeld dienen te worden richting bijvoorbeeld het Sociaal Domein. Hiermee is de verwachting dat een inwoner niet meer in een wachtstand komt en er altijd gezocht wordt naar passende hulp voor de inwoner.

De Taskforce streeft ernaar om eind Q1/begin Q2 2024 te starten met het centrale aanmeldpunt. Op dit moment wordt onderzocht of alle GGZ gerelateerde verwijzingen via het centrale aanmeldpunt gaan lopen of dat daarin nog een afbakening aangebracht wordt. Als er gesproken wordt over alle GGZ gerelateerde verwijzingen, vallen hier alle verwijzingen van deelnemende huisartsen onder naar een GGZ-aanbod met uitzondering van crisisaanmeldingen.

Met bovenstaande acties proberen we gericht het aantal kinderen op de wachtlijsten terug te dringen. Wij hopen u op dit moment voldoende te hebben geïnformeerd. Wij houden u op de hoogte.

Datum : 19 december 2023
Zaaknummer : 4030186
Pagina : 9

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. de Baas

A. Marcouch